

POLSKIE WYŻSZE SZKOLNICTWO WOJSKOWE PO 1945 ROKU: PROPOZYCJE PŁK. DYPL. MARIANA PORWITA

II wojna światowa praktycznie zweryfikowała systemy profesjonalnego przygotowywania kadr wojskowych stosowane w różnych krajach. Inicjatywy prac koncepcyjnych nad powojennym modelem kształcenia polskich kadr wojskowych były podejmowane również w Polskich Siłach Zbrojnych na Zachodzie¹. Już 28 września 1942 r. podczas otwarcia IV kursu Wyższej Szkoły Wojennej naczelny wódz gen. broni Kazimierz Sosnkowski w swoim wystąpieniu wskazywał na konieczność dokonania zmian w procesie dydaktycznym, m.in. w grach wojennych, ćwiczeniach aplikacyjnych i podró-
żach taktycznych².

Z kolei inspektor wyszkolenia wojska gen. dyw. pil. dr Józef Zajac w artykule opublikowanym w „Bellonie” określił zadania i cele wyższego szkolnictwa wojskowego³. Ciekawe wnioski z przygotowania sztabów brytyjskich do wojny totalnej, na podstawie artykułu autorstwa ppłk. R. S. Little’a⁴, zestawili ppłk dypl. Mieczysław Tasiecki⁵. Interesujące są również uwagi w sprawie reformy szkolnictwa wojskowego zamieszczone w „Bellonie” ze stycznia 1945 r.⁶. Ich autor stwierdził: *Punktem wyjścia dla każdej racjonalnie pomyślanej reformy szkolnej, o ile dać ma ona faktyczne i trwałe wyniki, jest rewizja potrzeb wojska. A to jest dziełem ogólnej polityki wojskowej*⁷.

Jednym z liczących się głosów były „Uwagi i wnioski w sprawie wyższego szkolnictwa wojskowego” autorstwa płk. dypl. Mariana Porwita, który po zwolnieniu z niewoli niemieckiej znalazł się w Londynie. Materiał ten ma datę 13 listopada 1945 r., liczy 6 stron. Napisany został na maszynie co najmniej

¹ Więcej zob. R. Tomaszewski, *W Polsce i na obczyźnie 1939–1956. Zarys dziejów szkolnictwa wojskowego*, Toruń 2006.

² K. Sosnkowski, *Przemówienie na uroczystości otwarcia IV kursu Wyższej Szkoły Wojennej na obczyźnie*, w: *W 50-lecie powstania Wyższej Szkoły Wojennej w Warszawie*, Londyn 1969, s. 102.

³ J. Zajac, *Zadania i cele wyższego nauczania wojskowego*, „Bellona” 1944, z. 10, s. 3–7.

⁴ R. S. Little, *Staff Training for Total War*, „Journal Royal United Service Institution” 1944, t. 89, nr 555, s. 256–260.

⁵ *Szkolenie sztabów dla wojny totalnej*, zest. M. Tasiecki, „Bellona” 1944, z. 10, s. 46–50.

⁶ *Uwagi w sprawie reformy szkolnictwa wojskowego*, *ibidem* 1945, z. 1, s. 3–12.

⁷ *Ibidem*, s. 12.

w 3 egzemplarzach. Autor przekazał: pierwszy egzemplarz inspektorowi wyszkolenia wojska gen. dyw. pil. dr. Józefowi Zającowi (za pośrednictwem Oddziału Wyszczolenia), drugi zaś gen. dyw. Tadeuszowi Kutrzebie (do wiadomości). Jedna z kopii maszynopisu jest obecnie przechowywana w Instytucie Polskim i Muzeum im. gen. Sikorskiego w Londynie pod sygnaturą A.XII.23.56. Przygotowując tekst do druku, zachowano oryginalne wyróżnienia, poprawiono oczywiste błędy literowe i interpunkcyjne oraz rozwinęto skrótowce.

Pułkownik Porwit był doświadczonym oficerem szkolnictwa wojskowego, kompetentnym do przedłożenia takiego opracowania. W latach 1923–1926 pełnił bowiem funkcję dyrektora nauk Szkoły Podchorążych, a później Oficerskiej Szkoły Piechoty w Warszawie, po dwóch latach przerwy⁸ dowodził Batalionem Szkolnym KOP w Osowcu, od 1930 do 1932 r. zaś zajmował stanowisko dyrektora nauk Centrum Wyszczolenia Piechoty w Rembertowie.

Będąc dowódcą 44 Pułku Piechoty Strzelców Kresowych w Równem, wykazał się talentem taktycznym na manewrach wołyńskich zarówno w 1935, jak i rok później. Działania dowodzonego przez niego pułku zwróciły uwagę gen. broni Kazimierza Sosnkowskiego, który jako przewodniczący Komitetu Wyższej Szkoły Wojennej spowodował przeniesienie ppłk. dypl. Porwita na stanowisko kierownika I rocznika studiów w tej uczelni. Awansowany wkrótce na pułkownika, w ciągu 3 lat służby w Wyższej Szkole Wojennej (w tym czasie odbyły się trzy promocje: XVII, XVIII i XIX) zainicjował wiele zmian w organizacji i programie studiów (m.in. z jego inspiracji powstała Katedra Taktyki Broni Pancernej), których celem było unowocześnienie kształcenia i dostosowanie go do potrzeb przyszłej wojny.

Po Wrześniu 1939 r. przebywał w niemieckich obozach jenieckich: Osterode XI A, Königstein IV B, Murnau VII A, Lubeka X C i Dössel VI B. Po oswobodzeniu obozu w Dössel 1 kwietnia 1945 r. przez wojska amerykańskie wyjechał do Paryża, a następnie do Londynu, gdzie 4 maja 1945 r. został przyjęty do Polskich Sił Zbrojnych. Podczas pobytu w Wielkiej Brytanii odbył staż m.in. od 14 maja 1945 r. w Centrum Wyszczolenia Artylerii, później był zastępcą szefa Biura Opieki nad Żołnierzem Ministerstwa Obrony Narodowej, a także członkiem Komisji Historycznej Kampanii Wrześniowej i Polskich Sił Zbrojnych Walczących na Obczyźnie. Do kraju powrócił w 1947 r. Zgłosił się do pełnienia służby, lecz nie został przyjęty. 30 listopada 1951 r. został przeniesiony do rezerwy.

Zbigniew Moszumański

⁸ W latach 1926–1928 był szefem Wydziału I Wydawniczego Wojskowego Instytutu Naukowo-Wydawniczego i redaktorem „Bellony”.